

Drop ansvar for egen læring

11. november 2011 Weekendavisen

Gymnasiet. Lærerne er især blevet taget på sengen, da der pludselig stod 28 bærbare i klasserummet, uden at nye pædagogiske strategier for brug af dem var blevet diskuteret. Det er lærerrollen, der skal efterses, ikke Gymnasie-reformen.

Af DORTE ÅGÅRD

Nu har der igen været hård kritik af gymnasireformen. Claus Hjort Frederiksen udtaler på forsiden af Weekendavisen i sidste uge, at den er »forfærdelig« og årsag til, at fagligheden er dalet. Andre kritikere i artiklen kalder reformen en katastrofe og siger, at »systemet er i frit fald«. Men hvad nu, hvis det ikke er gymnasireformen, der er årsagen til miseren? At der vitterligt er alvorlige problemer i ungdomsuddannelserne, springer i øjnene, når man overværer undervisning og taler med lærere og elever. Det er et af de foreløbige resultater af mit eget observations- og interviewbaserede forskningsprojekt. Men man skyder forbi målet, når man udpeger en ny struktur og organisering af fag som årsagen.

Problemerne har et helt andet udspring og handler om, at mange elever mangler motivation, engagement og koncentration i en grad, så de får for lille udbytte af undervisningen.

En stor del af eleverne kommer i skole uden at have forberedt sig; i timerne er de uopmærksomme over for det, der foregår; de har deres egen dagsorden, blandt andet fordi de sidder med en bærbar computer foran sig og ikke kan lukke af for den syndflod af fristelser på internettet, der strømmer imod dem. De ser trætte og uenergiske ud – 16-19 år gamle. Lærerne har svært ved at forholde sig denne nye læringsadfærd.

De fortæller, at eleverne opfører sig anderledes end for bare få år siden, og lærerne er især blevet taget på sengen, da der pludselig stod 28 bærbare i klasserummet, uden at nye pædagogiske strategier for brug af dem var blevet diskuteret. Mange lærere griber ikke ind, men taler for døve øren, for de forstår ikke helt, hvad der foregår og ikke har redskaber til at forholde sig til den nye elevadfærd. Men de ved godt, at det nye tema blandt visse politikere om at »genindføre disciplin i skolen« hverken forklarer eller løser problemerne.

Den udvikling, som har bragt os til denne situation, er kulmineret på samme tid, som gymnasireformen blev indført. Men den har ikke meget med den at gøre. Årsagerne skal findes andre steder, nemlig i en gennemgribende ændring i unges syn på skolen, i deres livsstil, medieforbrug og problemer med den generelle trivsel. For det første har mange elever en attitude til skolen, som siger, at den blot er et af mange tilbud i livet, og ikke det, som skal prioriteres højest. Gennem hele deres højkonjunktur-opvækst har flid og uddannelse ikke været nødvendige forudsætninger for succes i livet – verden lå jo åben under alle omstændigheder, og hvis det kom an på noget, var det »X-factor«. Denne nedprioritering af skolen ser man blandt andet i elevernes høje fraværprocenter og den manglende vilje til at bruge tid på forberedelse. Det aflæses også i den holdning, der kommer til udtryk i spørgsmålet »Hvad har det her med mig at gøre?« Mange moderne unge har svært ved at blive motiverede til at beskæftige sig med stof, som de ikke kan se en umiddelbar personlig relevans i. For det andet har mange unge en livsstil, som påvirker deres arbejds- og koncentrationsevne. Først og fremmest har de et medieforbrug, der skader koncentrationsevnen.

Den konstante strøm af skiftende impulser fra internettet og sms skaber en kognitiv overstimulering, som betyder, at de ikke kan kontrollere og fastholde deres opmærksomhed, men bliver afledt hele tiden. På den måde har ny information svært ved at fæste sig i hukommelsen, og så kan man ikke lære.

Tilmed har danske unge søvnproblemer i et hidtil ukendt omfang, som *Skolebørnsundersøgelse 2010* dokumenterer: De sover mindre, end de har behov for, har svært ved at falde i søvn og er trætte om morgenen. Et af de mere skræmmende tal er, at seks procent af de 15-årige tager medicin mod søvnproblemerne. Problemerne skyldes, at de unge bruger medierne, lige til de skal sove, siger undersøgelsen.

Vi ved også, at kognitiv overstimulering og søvnunderskud kan fremkalde ADHD-lignende symptomer blandt raske i form af rastløshed, problemer med at holde fokus, overskue sine opgaver og sin hverdag og at få gjort det, man skal.

Oveni disse problemer kommer så danske unges velkendte verdensrekord i alkoholforbrug. Enhver gymnasielærer ved, hvor trætte eleverne kan være hele mandagen, og hvad det skyldes.

For det tredje er der mange unge, som er skrøbelige, stressede og depressive.

I undersøgelsen *Når det er svært at være ung i DK – unges trivsel og mistro i tal* fra Center for Ungdomsforskning på Aalborg Universitet dokumenteres det, at 21 procent af 15-24-årige ofte eller altid føler sig stressede, og 53 procent

af de unge oplever enten mavepine, hovedpine, muskelsmerter, søvnproblemer, koncentrationsbesvær eller angst mindst en gang om ugen.

De stiller enorme krav til sig selv om succes, men de kan ikke honorere kravene, for de har ikke den nødvendige vedholdenhed, og så truer depressionen. Det ved gymnasiernes studievejledere, som videresender to-tre elever pr. klasse til psykolog.

Den enkelte elevs vilje og evne til at lære er ved at skride, og dermed vakler selve grundlaget for undervisning. Så alvorligt er problemet, som er et resultat af samfundsmæssige tendenser, som har sat et uheldigt præg på en generation af unge. Men det har ikke meget at gøre med gymnasiereformen, og udviklingen er langt mere bekymrende, end der lægges op til i kritikken af reformen. Løsningen på problemerne kræver meget mere end en indsats i gymnasierne.

Først og fremmest skal forældre påtage sig ansvaret for deres børns fysiske og psykiske trivsel og hjælpe de unge, som ser ud til at være alt for meget på egen hånd i en kompliceret verden, som de ikke mestrer.

Men skolerne har en vigtig rolle at spille, og der er hårdt brug for at fokusere på to pædagogiske udfordringer: udvikling af gymnasielærernes klasseledelse og af deres relationskompetence.

Gymnasielærerne som ledere er blevet sat i defensiven efter, at de mange computere er kommet ind i klasseværelset som et magtfuldt didaktisk element. Lærerne har selv skullet til at lære at bruge dem i undervisningen, og mange har en forfejlet opfattelse af, at eleverne – digital natives – er dem, der ved bedst. Lærers autoritet er – også af denne grund – blevet svækket, og der er derfor stort behov for at diskutere, hvad klasseledelse, som er et begreb, der hidtil er brugt i en folkeskole-kontekst, betyder i gymnasiesammenhængen.

Man bliver nødt til at droppe det ansvarsforflygtigende slogan »Ansvar for egen læring« og i stedet etablere klare rammer, stille konsekvente krav og give præcise tilbagemeldinger på elevernes faglige arbejde. Især i 1g har mange behov for mere struktur end det, de møder, og nødvendigheden af, at gymnasielæreren påtager sig en opdragerfunktion, er vokset med den udvikling blandt unge, jeg har beskrevet.

Men det er ikke det samme som at genindføre »disciplin« med alt, hvad det medfører af tidligere tiders distance mellem lærer og elever. For netop i relationen mellem lærer og elever ligger en nøgle til at få fat i de unge, som bl.a. min forskning peger på: Motivation skabes i høj grad som resultat af elevernes positive oplevelse af lærerne. Det sker kort sagt ved, at de oplever at blive set, hørt og forstået.

Lærerne må derfor møde hver enkelt elev med interesse, se deres faglige potentialer og behov og vise i praksis, at eleverne kan få hjælp af læreren. At blive mødt på den måde er noget, der gør indtryk på de usikre, ukoncentrerede unge og får dem til at vise den vedholdenhed, de har så svært ved. At man som lærer bestræber sig på at udvikle positive relationer til eleverne, betyder ikke at please dem, men at give dem en oplevelse af, at man ikke er ligeglad med dem og forventer deres aktive deltagelse og arbejde. Det betyder for eksempel, at lærere skal overveje en ny praksis vedrørende de bærbare computere, så det ikke kan lade sig gøre for eleverne at forsvinde ind i den sorte skærm. Hvis læreren ikke griber ind,

når en elev »sitter på Facebook«, kan det opleves som ligegladhed, og det er stærkt demotiverende.

En elementær forudsætning for positive relationer er kontakt, og det kræver, at de to parter har øjenkontakt og taler sammen, og sådan er det ikke altid i dagens klasseværelse.

I regeringsgrundlaget har den nye regering annonceret et »serviceeftersyn« af de gymnasiale uddannelsers indhold og rammer. Det er ikke tiden at lave store ændringer af reformen fra 2005, for problemernes udspring ligger et andet sted, og eftersynet skal heller ikke spildes på symbolpolitik, som tilfredsstillende de kritiske røster. Giv i stedet lærerne tid og efteruddannelse til sammen

at blive klogere på deres egen lærerrolle og på eleverne og at finde måder at udvikle positive relationer på. Det er lærernes forhold til eleverne og ikke strukturerne, som er allermost afgørende for, om vi får fat i de mange elever, som ikke får lært nok.

Dorte Ågård (f. 1958) er ph.d. studerende ved Aarhus

Universitet og forsker i relationskompetence i gymnasieundervisning.

Hun er tidligere lektor og uddannelsesleder i gymnasiet.